

Іноземна мова вивчається через розумне поєднання 4-х видів мовної діяльності, тобто через говоріння, аудіювання, читання, письмо. Традиційне використання різних видів навчальної діяльності полегшується, коли викладач використовує не тільки перевірені методики, а й нові автентичні відеокурси, відеофільми, аудіозаписи, матеріали з Internet, комунікативні ігри, що дає змогу дієво спілкуватися і таким чином будувати місток між групою та реальним світом.

Аудіювання — сприймання і розуміння усного мовлення — може виступати у природній усній комунікації у трьох різних функціях.

По-перше, аудіювання — це окремий вид комунікативної діяльності зі своїм мотивом, що відображає потреби людини чи характер його діяльності. У такій функції воно виступає, наприклад, під час перегляду фільму, телепередачі, прослухування радіопередачі і т. ін.

По-друге, аудіювання може виступати в ролі дії у складі усної комунікативної діяльності, коли кожний учасник спілкування, використовуючи говоріння й аудіювання, намагається задовольнити свою потребу в обміні інформацією, яка на цьому етапі стає мотивом усієї усної комунікативної діяльності. І, по-третє, аудіювання виступає як зворотний зв'язок у кожного мовця під час говоріння, що дозволяє мовцю здійснювати самоконтроль за своїм мовленням і знати, наскільки правильно реалізуються у звуковій формі його мовні наміри. Аудіювання — невід'ємний елемент процесу говоріння.

При практичній меті навчання іноземної мови учні оволодівають аудіюванням у цих трьох функціях, оскільки вони дають змогу здійснювати усну комунікацію. Оволодіння цими функціями і є змістом навчання аудіювання. Аудіювання дозволяє навчати учнів уважно вслуховуватися в мову, що звучить, формувати вміння передбачувати смисловий зміст висловлювання і таким чином виховувати культуру слухання не тільки на іноземній мові, але і на рідній. Аудіювання здійснює розвиваючий вплив на дитину і полягає в тому, що воно добре впливає на розвиток пам'яті учня, і,

перш за все слухової пам'яті, досить важливої не тільки для вивчення іноземної мови, але і любого іншого предмету.

Аудіювання служить і сильним засобом навчання іноземної мови. Воно дає можливість оволодівати звуковою стороною мови, що вивчається, її фонемним складом: ритмом, наголосом, мелодикою. Через аудіювання йде засвоєння лексичного складу мови і її граматичної структури. В той же час аудіювання полегшує оволодіння говорінням, читанням та письмом, що являється однією з головних причин використання аудіювання в якості допоміжного, а іноді і основного засобу навчання даним видам мовленнєвої діяльності.

Визначальні риси аудіювання.

Визначальними рисами аудіювання як виду мовленнєвої діяльності в методиці навчання іноземних мов вважаються такі:

1. За характером мовленнєвого спілкування аудіювання, як і говоріння, відноситься до видів мовленнєвої діяльності, що реалізують усне безпосереднє спілкування (хоча інформація може передаватись і технічними засобами), і через це протистоїть читанню і писемному мовленню, які реалізують спілкування, опосередковане письмом.

2. За своєю роллю у процесі спілкування аудіювання є реактивним видом мовленнєвої діяльності, так само, як і читання (на відміну від ініціальних видів мовленнєвої діяльності – говоріння та письма).

3. За спрямованістю на прийом і видачу мовленнєвої інформації аудіювання, як і читання, є рецептивним видом мовленнєвої діяльності (на відміну від говоріння і письма).

4. Форма перебігу процесу аудіювання – внутрішня, невиражена, на відміну від говоріння та письма, які актуалізуються у зовнішньому плані. Основою внутрішнього механізму аудіювання є такі психічні процеси як сприйняття на слух, увага, розпізнавання та зіставлення мовних засобів, їх ідентифікація, осмислення, антиципація, групування, узагальнення, утримання в пам'яті, умовивід, тобто відтворення чужої думки та адекватна

на неї реакція. Отже предметом аудіювання є чужа думка, яка закодована в аудіотексті і яку належить розпізнати.

5. Продуктом аудіювання є умовивід, результатом – розуміння сприйнятого смислового змісту і власна мовленнєва та немовленнєва поведінка. (Можна вербально прореагувати на почуте, а можна взяти до відома отриману інформацію і зберегти її в пам'яті до того часу, коли вона знадобиться).

Аудіювання є комплексною мовленнєвою розумовою діяльністю. Воно базується на природній здатності, яка удосконалюється у процесі індивідуального розвитку людини і дає їй можливість розуміти інформацію в акустичному коді, накопичувати її в пам'яті чи на письмі, відбирати та оцінювати її згідно з інтересами чи поставленими завданнями.

Результатом аудіювання являється розуміння і нерозуміння інформації. Умова аудіювання – це розвинений мовленнєвий слух, тобто вміння слухати і чути. Розуміння мови на слух тісно пов'язане з говорінням – вираженням думок засобами мови, що вивчається. Говоріння та аудіювання – дві взаємозв'язані сторони усного мовлення.

Аудіювання зв'язане і з читанням. Їх об'єднує приналежність до рецептивних видів мовленнєвої діяльності, коли відбувається сприймання – розуміння – активна переробка інформації, що отримується з мовленнєвих повідомлень – при аудіюванні через слуховий канал, при читанні через зоровий канал. Читання представляє собою переклад графічної мови в звукову. Читаючи – вголос чи про себе, людина чує текст, що сприймається.

Таким чином, будучи тісно зв'язаним з іншими видами мовленнєвої діяльності, аудіювання грає важливу роль в вивченні іноземної мови і особливо при комунікативно-направленому навчанні. В сучасній методиці навчання іноземних мов в нашій країні, і за кордоном підкреслюється необхідність формування аудіювання як дуже важливого вміння, без оволодіння яким немислимо спілкування. Аудіювання повинно займати

важливе місце вже на початковому етапі. І недооцінювання аудіювання може крайнє негативно сказатися на мовленнєвій підготовці школярів.

Але в першу чергу, для того щоб ефективно навчати школярів аудіюванню, потрібно чітко розуміти, що собою представляє цей вид діяльності з психологічної точки зору.

Психологічною основою розуміння являються процеси сприйняття, впізнання, мовних образів, розуміння їх значень, процеси антиципації (вгадування) і осмислення інформації, її узагальнення, утримання інформації в пам'яті.

Успішність аудіювання залежить, зокрема, від потреби школярів дізнатися про що-небудь нове, від наявності інтересу до теми повідомлення, від усвідомлення об'єктивної потреби вчитися і так далі, тобто від так званих суб'єктивних чинників, сприяючих виникненню настанови на пізнавальну діяльність. Також успішність залежить від уміння слухача користуватися імовірнісним прогнозуванням, переносити вироблені уміння і навички з рідної на іноземну мову.

Аудіювання використовується як засіб ознайомлення учнів з новим мовним або мовленнєвим матеріалом.

Матеріальною основою аудіювання є аудіотекст. Як і всякий текст, він має свою композицію, структуру і смислову організацію. На відміну від письмового тексту він інтонаційно оформлений, а його відтворення зумовлюється відповідним темпом, однократністю та необоротністю сприйняття.

Для використання аудіювання як засобу навчання вчителю потрібно:

- Відібрати ситуації, що розкривають комунікативну функцію (що можна передати за допомогою цього слова).
- Вибрати структуру (структури) для презентації слова, щоб інтегровано дати лексичну, вимовну, граматичну сторони вислову.
- Продумати, чи потрібно використовувати рідну мову.

- Забезпечити осмислення значення слів (без перекладу або з перекладом) і здійснити контроль, тобто перевірити конкретними завданнями, наскільки діти їх зрозуміли (покажи, візьми, зроби), або адекватною реакцією (yes, no або еквівалентами рідної мови).

Вибір способу розкриття значення слова (семантизації) залежить від ряду чинників. Серед них лінгвістичний (природа самого слова), психологічний і педагогічний. Якщо слово має конкретне значення і його можна продемонструвати, то доцільно розкривати значення слова, використовуючи наочність, а не удаватися до перекладу. У разі абстрактного значення слова типу think краще використовувати переклад. Інтернаціональні слова типу sport, football, engineer слід давати на здогадку у відповідному контексті. Якщо слово вводиться безперекладним способом, то і контроль розуміння слід проводити, не удаючись до рідної мови. Тільки у такому разі формуватиметься здогадка, така необхідна при слуханні. На вибір способу семантизації впливає і психологічний чинник, наприклад загальний розвиток учнів групи. Чим вище розвиток, тим більше можливостей для використання безперекладних прийомів семантизації. Впливає також і рівень навченості, тобто володіння загальними прийомами учення. Чим вище рівень навченості, тим більше можливостей для безперекладної семантизації.

Аудіотексти повинні:

- мати ідейно - виховну цінність;
- відповідати віковим особливостям учнів та їх мовленнєвому досвіду у рідній та іноземних мовах;
- містити певну проблему, яка є цікавою слухачам;
- мати чітке, просте викладання, з чіткою логікою та причинністю;
- пред'явити різні форми мови (монологічну, діалогічну, діалого-монологічну);
- містити нову та цікаву інформацію;
- викликати в слухачів відповідний емоційний відгук.

Однією з найактуальніших проблем у викладанні іноземної мови сьогодні є необхідність більш глибокого вивчення світу носіїв мови. Без розуміння соціально - економічних систем, знання соціальної і політичної культур, вивчення історичних і культурних традицій, які формували образ мислення тих людей, з якими доведеться спілкуватися і взаємодіяти, неможливо вивчати і мову як засіб спілкування.

Вивчення та викладання мови має відбуватися на широкому фоні соціального, культурного, політичного життя народів, які розмовляють цією мовою, тобто в тісному зв'язку зі світом мови, що вивчається, в єдності з культурами народів, які використовують цю мову як засіб спілкування. Лише таким чином можна забезпечити необхідними фоновими знаннями, без яких реальне спілкування неможливе.

Для ефективного засвоєння системи уявлень про національні звичаї, традиції, реалії країни мови, що вивчається, необхідні адекватні засоби її засвоєння. Такими засобами можуть бути перш за все автентичні матеріали: літературні і музичні твори, предмети реальної дійсності та їх ілюстровані зображення, відео- і аудіоматеріали, які максимально наближають до створення природного культурологічного середовища, тобто матеріали із звукозаписом мовлення носіїв мови.

Отож, аудіювання є комплексною розумовою мовленнєвою діяльністю, в основі якої лежать складні психічні процеси та психофізіологічні механізми. Аудіювання виконує провідну роль і є одним з визначальних аспектів вивчення іноземної мови.

Практичне спрямування аудіювання має важливу роль у становленні фонематичного та фонетичного слуху учнів під час активного та пасивного прослуховування іншомовних джерел.

На прикладі теми у 10 класі «Їжа» можна виокремити яскраві приклади вагомості ролі аудіювання. По – перше, прошарок лексики дуже широкий та доволі складний за вимовою через асимільовані слова з французької та латинської мов. По – друге, володіння лексикою за темою «Їжа» вимагає від

учня не лише знання базових слів, але й знання процесу приготування їжі, назви столових приборів, посуду, вміння спілкуватись у кафе або ресторані.

На особливу увагу заслуговують лексичні одиниці, які мають в своєму складі німі літери: *salmon*, *excellent*, *Roquefort*, *doughnut*. Такі лексичні одиниці варто прослуховувати багаторазово і використовувати у лексичних вправах.

Дуже вдалим є використання аудіювання у роботі з новими текстами для ознайомлення та закріплення нової лексики. Вибір вправ після прослуховування тексту широкий і спрямовані вправи на розуміння змісту тексту, абзаців, лексичних та граматичних конструкцій.

Наприклад, після прослуховування тексту про особливості американської їжі, учні виконують наступні завдання:

American food is what immigrants bring to the country from all over the world. They say Americans live on hamburgers, hot-dogs, chips and coca-colas. Fast food is very popular in the USA.

Breakfast meal can vary from cereal and milk to eggs and pancakes or French toast (slices of bread dipped in an egg and milk batter and fried).

Lunch tends to be a lighter meal — a sandwich, yogurt, or a light entrée.

Dinner includes a main course of meat, poultry or fish, accompanied by soup, salad and vegetables.

Brunch, a common Sunday meal served between 10.00 a.m. and 2.00 p.m., is really a combination of breakfast and lunch. There is a wide variety of foods, depending on which type of restaurant you go to. Some American-style restaurants have a typical menu.

Soups are French onion, chicken, vegetable and soup of the day. Salads are regular.

Main courses are steak, fried chicken, fish, hamburgers, pasta and pizza:

Hot and cold sandwiches are combinations of ham, turkey, roast beef, chicken, tuna or egg salads etc. served between two slices of bread.

Beverages are coffee, tea, soft drinks, mineral water and iced tea.

Hamburgers, hot-dogs, chips, cakes, ice-cream, frozen yogurt, fruit, French toast, a sandwich, yogurt, a light entrée, steak, fried chicken, fish, hamburgers, pasta, pizza, cola, tea, soft drinks, mineral water, iced tea.

Таким чином, аудіювання вагомо допомагає учням розуміти, запам'ятовувати і в подальшому використовувати вивчені в процесі аудіювання лексичні одиниці. Варто зазначити, що періодичні та систематичні вправи з аудіювання словосполучень, звуків, речень та діалогів неабияк сприяють становленню правильної англійської вимови, як у носіїв мови.

БІБЛОГРАФІЯ

1. Гез Н.И., Ляховицкий М.В., Миролубова А.А., и др. Методика обучения иностранным языкам в средней школе. М.: Высш. шк., 1982.
2. Елухина Н.В. Обучение слушанию иноязычной речи // Иностранные языки в школе . -1996. - № 5
3. Настольная книга преподавателя иностранного языка (Справочное пособие 5-е издание, стереотипное) / Маслыко Е.А., Бабинская П. К., Будько А.Ф., Петрова С.И., Попов А. И. – Минск: Высшая школа, 1999. – 513 с.
4. Ніколаєва С.Ю. Навчання іншомовного спілкування – М., 1999
5. Рогова Г.В., Верещагина И.Н. Методика обучения английскому языку на начальном этапе в средней школе. – М., 1988
6. Старков. А.П. Обучение английскому языку в средней школе. – К.: Радянська школа, 1979.
7. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация. – М.: Слово, 2000. – 624с.
8. Шпак О.Т. Естетичне виховання учнів. – К., 1997.
9. <http://filolingvia.com/publ/178-1-0-655>
10. <http://filolingvia.com/publ/178-1-0-657>

**Запорізька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 14
Запорізької міської ради Запорізької області**

МАТЕРІАЛ

В НОМІНАЦІЇ

**«КОМПЕТЕНТІСНА ОСВІТА:
СПЕЦИФІКА НАВЧАЛЬНИХ ПЕРДМЕТІВ»**

Секція «Іноземні мови»

**Тема: Аудіювання, як засіб вивчення та
закріплення лексики за темою «Їжа»
у 10 класі**

Вч. англ. мови

Тимчук В.М.

В. М. Тимчук. Аудіювання як засіб вивчення та закріплення лексики за темою «Їжа» у 10 класі.

Матеріал присвячений важливому виду мовленнєвої діяльності – аудіюванню, що сприяє швидкому розвитку пам'яті, формуванню фонетичних навичок у учнів, артикуляційних здібностей. На прикладі поданих завдань з аудіювання за темою «Їжа» зауважено формування навичок оволодіння новими лексичними одиницями та їх застосуванню під час виконання після текстових завдань.

Ключові слова: аудіювання, мовленнєва діяльність, лексичний склад, аудіо текст, асиміляція.

Tymchuk V.M. Listening comprehension as the method of word studying on the “Food” topic with 10th form students.

The article is dedicated to the important kind of speech activity - listening comprehension which forms quick memory skills, phonetic and articulation skills. The example of the tasks on listening comprehension shows the formation of new words knowledge and their usage when doing post reading tasks.

Key words: listening, speech activity, lexical unit, audio text, assimilation.